

Христина Вербовецька
слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

За сучасних умов розвитку ринкових відносин євроінтеграційні орієнтири України вимагають, щоб соціально-економічна політика держави була спрямована на досягнення європейських стандартів якості життя. Це передбачає надійний соціальний захист населення і належне пенсійне забезпечення.

Питання пенсійного забезпечення громадян України – найактуальніше питання сьогодення, значущість якого підсилюється тим, що воно торкається всіх без винятку. Різниця лише в часі, адже одних це вже стосується сьогодні, а інших торкнеться в майбутньому. [1]

Пенсійна система України – сукупність створених в Україні правових, економічних і організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії.

Зміст пенсійної системи країни полягає в тому, що вона повинна забезпечувати людей реальним, надійним, постійним та достойним доходом у старості, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та в інших випадках, який відповідав би особистому внеску кожної людини протягом періоду її економічної активності. Але на сучасному етапі свого розвитку система пенсійного забезпечення в Україні не відповідає цим вимогам. Вона не забезпечує гідний рівень пенсії і створює масу проблем у фінансовій системі країни.

Реформування та розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні відбуваються під впливом тих трансформаційних перетворень, які властиві всій системі суспільних відносин нашої держави. Але невирішеність деяких важливих питань і загострення проблем у цій сфері значною мірою є відбитком, у якому перебуває політична система та економіка нашої країни.

З прийняттям законів України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” і “Про недержавне пенсійне забезпечення” в Україні було впроваджено трирівневу пенсійну систему:

Перший рівень – солідарна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування (далі —солідарна система), що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених цим Законом.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування (далі – накопичувальна система пенсійного страхування), що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб’єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об’єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

У Міністерстві соціальної політики України зазначають, що основні засади пропонованої пенсійної реформи це:

- реформування системи оплати праці та соціально-трудова відносин;
- виведення з "тіні" заробітних плат та робочих місць, у тому числі через посилення мотивації сплачувати внески до пенсійного страхування;
- запровадження принципів соціальної справедливості у нарахуванні пенсійних виплат – у залежності від тривалості трудового стажу та заробітку;
- розширення охоплення пенсійним страхуванням зайнятого населення [2].

Солідарна пенсійна система на сучасному етапі становлення формує основні пенсійні ресурси у вигляді обов’язкових внесків громадян і їх роботодавців. Високі ставки внесків змушують останніх приховувати фактичний фонд оплати праці, тим самим зменшуючи надходження до бюджету Пенсійного фонду, який стає дефіцитним. Виникає потреба компенсувати недостатні кошти на виплату пенсій сучасним пенсіонерам через Державний бюджет України. Запровадження другого й третього

рівнів повинне вирішити проблему низьких пенсій і надати можливість громадянам отримувати пенсії, що відповідали б їх заробіткам у період трудової діяльності [3].

Для запровадження й функціонування обов'язкової накопичувальної системи в Україні необхідним є забезпечення таких умов:

– першочерговим і об'єктивним завданням є підвищення рівня заробітної плати застрахованих осіб і її детінізація. Оскільки внески до Накопичувального фонду відраховуватимуться безпосередньо із заробітної плати громадян, це не має негативно вплинути на реальний рівень доходів, що може бути забезпечено лише за рахунок зростання таких доходів;

– збалансованість бюджету Пенсійного фонду України, що є однією з вимог Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, видатки на виплату пенсій у солідарній системі мають забезпечуватися за рахунок власних надходжень Фонду, тобто передбачають його бездефіцитність

Вважаємо, що впровадження даної реформи несе за собою як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, уряд поступово хоче перейти до другого рівня, а саме — від солідарної пенсійної системи до накопичувальної. З іншого боку, такі трансформації можуть привести до того, що інтереси населення будуть враховані не в повному обсязі. Таким чином, дослідження шляхів удосконалення, реформування пенсійної системи, їх запровадження мають першочергове значення. Актуальність цих шляхів підвищується у зв'язку з тим, що вдосконалення пенсійної реформи відповідатиме вдосконаленню всієї економічної системи, тому що створення обов'язкового накопичувального фонду та системи недержавних пенсійних фондів створить додаткові стимули для виходу економіки з тіні та сформує великий потенціал фінансових ресурсів для інвестування й розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Федина В.В. Проблемні питання реформування пенсійної системи України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 25(2). С. 128-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25%282%29__28 (дата звернення: 19.10.2019).

2. Адамовська В. С., Сідорова І. І. Реформування законодавства в сфері пенсійного забезпечення. Інвестиції: практика та досвід № 3/2018 С.66-69.

3. Похил Н. Шляхи модернізації загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Підприємництво господарство і право. 2018. №12. С.234-238.